

**Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd
om fårhållning inom lantbruket m.m.;**

SJVFS 2017:26

Saknr L 107

Utkom från trycket
den 6 november 2017

beslutade den 3 november 2017.

Statens jordbruksverk föreskriver¹, med stöd av 2, 4, 8 a, 15, 17 och 18 §§ djurskyddsförordningen (1988:539) följande. Dessutom beslutar Jordbruksverket följande allmänna råd.

Innehållsförteckning

1 kap. Inledande bestämmelser	s. 2
Definitioner	s. 2
2 kap. Tillsyn och skötsel.....	s. 3
Tillsyn.....	s. 3
Skötsel	s. 4
3 kap. Utfodring och vattentilldelning.....	s. 4
Foder och dricksvatten	s. 4
Anordningar, installationer och utrymme	s. 5
4 kap. Stallmiljö.....	s. 6
Renhållning och strö.....	s. 6
Stallklimat och luftkvalitet	s. 6
Dagsljusinsläpp och belysning	s. 7
Buller	s. 7
5 kap. Utrymmen och utrustning.....	s. 7
Utrymmen.....	s. 7
Golv	s. 8
Brandskydd och elsäkerhet.....	s. 9
6 kap. Bete och utevistelse	s. 9
Utomhusytor.....	s. 9
Bete och utevistelse	s. 9
Utegångsdjur	s. 10
Ikraftträdandebestämmelser.....	s. 10

¹ Jfr rådets direktiv 98/58/EG av den 20 juli 1998 om skydd av animalieproduktionens djur (EGT L 221, 8.8.1998, s. 23, Celex 31998L0058) senast ändrad genom rådets förordning (EG) nr 806/2003 (EGT L 122, 16.5.2003, s. 1, Celex 32003R0806). Anmälan har gjorts enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster (EUT L 241, 17.9.2015, s. 1 Celex 32015L1535).

1 KAP. INLEDANDE BESTÄMMELSER

1 § Grundläggande bestämmelser om hur djur ska hållas och skötas finns i djurskyddslagen (1988:534) och djurskyddsförordningen (1988:539).

2 § Dessa föreskrifter och allmänna råd innehåller bestämmelser om hållande och skötsel av får inom lantbruket m.m.

3 § Fåren får hållas och skötas på annat sätt än vad som anges i dessa föreskrifter om en veterinär av veterinärmedicinska skäl har ordinerat detta.

4 § Om det finns särskilda skäl kan Jordbruksverket medge undantag från bestämmelserna i denna författning under förutsättning att det inte strider mot någon bindande EU-rättsakt, djurskyddslagen (1988:534) eller djurskyddsförordningen (1988:539).

5 § De mått som anges i denna författning är minsta mått och centrummått för normal inredning om inte annat anges. Avvikelse från föreskrivna mått kan dock godtas i befintliga stallar under förutsättning att följande kriterier uppfylls:

1. djurmiljön i stallen som helhet är mycket god,
2. konsekvenserna av måttavvikelsen bedöms endast ha ringa påverkan på djuret avseende den funktion som måttföreskriften syftar till,
3. måttavvikelsen innebär inte någon ökad risk för skador, stress eller ohälsa hos djuren, samt
4. måttavvikelsen innebär inte att tillsynen och skötseln av djuren försvåras.

Detsamma gäller vid förprövningspliktig ombyggnad om länsstyrelsen vid prövningen bedömer att kriterierna i punkterna 1 – 4 ovan uppfylls i stallen efter åtgärden och att planlösningen i stallen är god.

Definitioner

6 § Ord eller uttryck som används i denna författning har följande betydelse:

allmänna råd: definieras i 1 § författningssamlingsförordningen (1976:725) som sådana generella rekommendationer om tillämpningen av en författning som anger hur någon kan eller bör handla i ett visst hänseende,

bete: mark med växter som kan betas av djuren och som finns i sådan mängd och kvalitet att det är möjligt för djuren att med ett naturligt betesbeteende kunna beta samtidigt,

dBA: enhet för mätning av bl.a. ljudnivå (ljudtrycksnivå). "A" anger att det ingående ljudet vägts över det standardiserade A-filtret före nivåangivelsen. dBSkalan är logaritmisk. En ökning eller minskning av ljudnivån med 10 dBA uppfattas av det mänskliga örat som en fördubbling respektive halvering av ljudet,

djurhållare: fysiska eller juridiska personer som enligt avtal eller lag ansvarar för eller handhar djur, oavsett om detta sker stadigvarande eller tillfälligt,

gödseldrainerande golv: golv som är konstruerade för att släppa igenom träck, urin och i viss mån strömedel till ett underliggande utrymme,

hårdgjord yta: ytan anses vara hårdgjord om den består av betong, asfalt eller annat likvärdigt material,

kontinuerlig uppfödning: hållande av, i normalfallet, djur av olika åldrar i stall eller stallavdelning. Insättning av nya djur sker efterhand,

lammingsbox: en box som enbart är avsedd att användas för tackor när de ska lamma och fram till några dagar efter lamningen. Lammingsboxar byggs vanligen upp i gemensamboxen med flyttbara boxväggar eller dyl. inför lamning,

liggarea: avser boxareor som är godkända som liggytor. Anordningar för utfodring som inkräktar på liggarean inräknas inte i denna,

ligghall: stall med liggplatser för lösgående djur. Djuren hålls inte instängda i stallet utan kan själv välja när de vill använda det,

omgångsuppfödning: hållande av djurgrupp/flock med individer av likartad ålder i eget stall eller egen stallavdelning. Insättning av ny djurgrupp sker inom en begränsad tidsperiod och inte förrän stallet eller stallavdelningen tömts helt,

ppm: koncentration av ett visst ämne mätt i miljondelar (parts per million),

spalt: mellanrummet mellan stavar i ett spaltgolv,

spaltgolv: spaltgolv är en typ av dränerande golv som består av stavar av t.ex. betong, trä, metall eller plast vilka läggs med visst avstånd från varandra,

stall: byggnad för hållande av djur,

stallavdelning: del av ett stall som är avskilt från andra delar av stallet, normalt med täta väggar,

ströbädd: en bädd av strö som gödslas ut med ett intervall från någon eller några veckor upp till ett år. En ströbädd hålls torr genom att nytt strömedel tillförs ovanpå det gamla. En ströbädd som "brinner", dvs. utvecklar värme under en biologisk nedbrytningsprocess, kallas vanligen djupströbädd,

termisk komfort: djuren har termisk komfort inom den s.k. termoneutrala zonen. I denna zon kan djuren utan svårigheter upprätthålla sin värmebalans. Den termoneutrala zonen begränsas nedåt av den nedre kritiska temperaturen och uppåt av den övre kritiska temperaturen. När omgivningen har en temperatur under den undre kritiska temperaturen måste djuren öka sin ämnesomsättning och äta mer foder för att behålla sin kroppstemperatur. Vid temperaturer över den övre kritiska temperaturen kommer djurens kroppstemperatur att stiga på grund av att de av fysikaliska skäl inte kan bli av med sin överskottsvarme. De kritiska temperaturgränserna påverkas av en mängd faktorer såsom djurets vikt, djurets hälsa, utfodringsintensitet, lufthastighet, luftfuktighet, liggytor, strö, antal djur i gruppen samt djurens möjlighet till rörelse,

totalarea: begreppet avser areor där djuren kan röra sig utan hinder, som regel liggarea och gödslingsarea. Anordningar för utfodring som inkräktar på totalarean inräknas inte i denna såvida inte annat framgår av denna författning,

utgångsdjur: djur som går ute eller har möjlighet att gå ut på betesmark eller i rasthage halva dygnet eller mer under den kalla årstiden då betestillväxt inte sker, samt

övertemperatur: skillnaden mellan förväntad och rådande, högre stalltemperatur.

2 KAP. TILLSYN OCH SKÖTSEL

Tillsyn

1 § Djurägaren och djurhållaren har ansvaret för fårens välbefinnande.

2 § Personer som har hand om får ska ha tillräckliga kunskaper och färdigheter samt vara tillräckligt många för att dessa föreskrifter ska kunna följas.

SJVFS 2017:26

3 § Fåren ska normalt ses till minst en gång dagligen. Nyfödda, sjuka eller skadade får samt får som betar sig onormalt ska ses till oftare. Detsamma gäller för högdräktiga får, särskilt vid tiden kring förlossningen.

4 § Fåren ska hållas på ett sådant sätt att tillsynen över dem kan ske utan svårigheter.

5 § Fårens klövar ska inspekteras regelbundet och verkas vid behov.

6 § Automatiska system och anordningar som inverkar på djurskydd och djurhälsa ska kontrolleras dagligen.

Skötsel

7 § Fåren ska hållas tillfredsställande rena.

8 § Får ska klippas vid behov och med högst ett års intervall.

9 § Fåren ska hållas i lösdrift.

10 § Ett fårs rörelsefrihet får inte begränsas genom att en tyngd eller annat hindrande föremål fästs vid fåret eller att fåret binds samman med ett annat djur. Rörelsefriheten får inte heller begränsas genom att olika delar av fårets kropp binds samman såvida det inte sker i behandlingssyfte där fåret annars riskerar att skadas eller på annat sätt riskerar att utsättas för lidande. Om olika delar av fårets kropp binds samman får det inte vara utfört på ett sätt som är plågsamt för fåret och inte heller begränsa fårets rörelsefrihet mer än vad som är nödvändigt för behandlingen.

11 § Fåren ska hållas i par eller grupp. Baggar får dock hållas individuellt under en kortare period om det är nödvändigt.

12 § Vid drivning ska fåren hanteras lugnt. Fåren ska ha tillräckligt med utrymme för att kunna förflytta sig och ska tydligt kunna uppfatta drivvägen.

Allmänna råd till 2 kap. 12 § och 3 § djurskyddsförordningen

Djurstallar bör utformas så att flyttning, transport och utlastning av djuren underlättas. Drivgångar bör ha släta ytor utan skarpa hörn.

Speciella utlastningsrum eller boxar bör inrättas vid behov.

Lastrampers lutning bör vara så liten som möjligt.

Drivning av djur bör inte ske genom koppling till fordon.

13 § Elektriska pådrivare får endast användas av veterinär och då endast när denne anser det nödvändigt av veterinärmedicinska skäl.

14 § Föremål och ämnen som kan skada djuren ska förvaras så att de är oåtkomliga för dessa.

3 KAP. UTFODRING OCH VATTENTILLDELNING

Foder och dricksvatten

1 § Fåren ska dagligen ges foder av lämplig struktur.

Fodergivan ska garantera en tillräcklig, allsidig och välbalanserad näringstillförsel.

2 § Fåren ska ha tillgång till hö, halm eller annat lämpligt grovfoder som kan tillgodose deras sysselsättningsbehov.

3 § Fåren ska få dricksvatten minst två gånger per dygn.

Anordningar, installationer och utrymme

4 § Utfodrings- och dricksvattensystem ska vara utformade, dimensionerade och placerade så att fåren lugnt och naturligt kan inta sitt foder och vatten.

Utmatningsöppningen på datafodervagnar får ha elektriska avvisare. Avvisarna ska vara så konstruerade att fåren enbart kommer i kontakt med dem vid försök att påverka öppningen och så att de inte skadar fåren.

5 § En transponder- eller responderstyrd foderstation får inte användas av fler får än att alla hinner äta sin dygnstilldelning inom 12 timmar.

6 § Minsta utrymme vid foderhäck eller foderbord anges i tabell 1.

Tabell 1

	Längd per djur			
	Samtidig utfodring, m		Fri utfodring, m	
	Rak	Rund	Rak	Rund
<i>Lamm >15 kg och vuxet djur</i>	0,35	0,20	0,17	0,10
<i>Dräktig tacka ¹⁾</i>	0,45	0,20		
<i>Tacka med lamm <15 kg</i>	0,45			

¹⁾ Avser dräktig tacka som har mindre än två månader kvar till förlossning.

7 § Avstånd mellan foderbord eller foderhäck och vägg eller motsvarande ska vara minst 2,0 m.

8 § Antalet drickplatser per djur med automatisk vattenförsörjning ska vara minst:

- 1 drickplats per 15 tackor av mjölkkras,
- 1 drickplats per 30 djur övriga får.

4 KAP. STALLMILJÖ

Renhållning och strö

1 § Stallutrymmen ska rengöras och utgödslas minst en gång dagligen om inte systemet för djurhållning är uppbyggt för andra rutiner som ger god hygien.

Vid kontinuerlig uppfödning ska stall eller stallavdelning rengöras noggrant minst en gång årligen. Vid omgångsuppfödning ska stall eller stallavdelning rengöras noggrant före varje insättning av en ny omgång djur.

2 § Liggytor ska hållas rena och torra samt vara anpassade efter djurslag och stallklimat (termisk komfort).

Allmänna råd till 4 kap. 2 §

Under den kalla årstiden bör liggytorna i stallar med utomhusliknande klimat vara försedda med en bädd av halm eller annat skyddande material som är lämpligt för djuren.

3 § Strömedel ska vara av lämplig typ och ha god hygienisk kvalitet.

Stallklimat och luftkvalitet

4 § I stall ska fåren ha ett klimat som är anpassat till djurslaget och djurhållningsformen (termisk komfort).

5 § I värmeisolerade stallar får den relativa luftfuktigheten under vintern endast undantagsvis överstiga 80 procent, såvida inte stalltemperaturen understiger 10°C. I sådana fall får den numeriska summan av stalltemperaturen och den relativa luftfuktigheten inte överstiga 90.

I oisolerade stallar får den relativa fuktigheten inte annat än undantagsvis överstiga uteluftens relativa fuktighet med mer än 10 procentenheter.

6 § I ett stall får fåren endast tillfälligtvis utsättas för luftföroreningar som överstiger följande värden:

- ammoniak: 10 ppm,
- koldioxid: 3 000 ppm,
- svavelväte: 0,5 ppm,
- organiskt damm: 10 mg/m³.

7 § Utgödslingsystem ska vara utformade så att djur i en stallavdelning inte kommer i direktkontakt med gödsel från annan avdelning.

Luft får inte tas in i en stallavdelning via ett utgödslings- eller urindräneringssystem eller via utrymmen som kan innehålla luftföroreningar eller smittämnen som kan påverka djurens hälsa negativt.

Öppningar mellan stallavdelningar ska kunna stängas och vara stängda när de inte används.

8 § I mekaniskt ventilerade stallar ska det finnas nödventilation.

Allmänna råd till 2 § djurskyddslagen

Stallar med mekanisk ventilation bör vara utrustade med en larmanordning som varnar för övertemperaturer, strömavbrott och fel på larmanordningen om ett ventilationsbortfall bedöms kunna medföra lidande för djuren.

Dagsljusinsläpp och belysning

9 § Djurstallar får vara försedda med andra ljusinsläpp för dagsljus än fönster.

10 § Fönster som fåren kan nå ska vara försedda med lämpliga skydd eller vara utförda så att det inte föreligger någon skaderisk.

11 § Fåren ska ha tillgång till dagsljus och belysning som stödjer deras dygnsrytm och beteendeböehov.

12 § Stallar ska vara försedda med fast monterad belysning som inte förorsakar djuren obehag och som medger att tillsyn kan utövas utan svårigheter.

Kravet på fast monterad belysning i första stycket gäller inte för ligghallar under förutsättning att tillräcklig belysning som möjliggör tillsyn är ordnad på annat sätt.

Buller

13§ Buller i stallar får inte ha en sådan nivå och frekvens att det påverkar djurens hälsa menligt.

I stallar får djur endast tillfälligtvis utsättas för mekaniskt buller överstigande 65 dBA.

5 KAP. UTRYMMEN OCH UTRUSTNING

Utrymmen

1 § Får som behöver särskild vård ska kunna tas omhand lösgående i ett närbeläget utrymme och ska där vid behov kunna hysas individuellt. Utrymmet ska ha ett klimat som fåren är vana vid.

För utgångsdjur och för får som under den kalla årstiden hålls i stallar med utomhusliknande klimat ska det även finnas behandlingsplatser som kan värmas upp eller på annat sätt vara anpassade så att fårens behov av termisk komfort tillgodoses.

Allmänna råd till 5 kap. 1 §

För får bör det utrymme som avses i föreskriften kunna hysa minst vart 50:e djur.

För utgångsdjur eller djur som hålls på bete bör ett sådant utrymme som avses i föreskriften vara placerat eller kunna iordningställas så att det är tillgängligt inom en halvtimme för det djur som behöver tas om hand i utrymmet.

Ett behandlingsutrymme som ska kunna värmas upp bör utformas så att uppvärmning till minst 10°C kan ske inom en timma.

2 § I fårbesättningar ska lammingsboxar kunna iordningställas under lamningen.

3 § En lammingsbox ska minst ha måtten 1,2 x 1,2 m.

Allmänna råd till 3 § djurskyddsförordningen

Lammingsboxar för tackor med fler än två lamm eller för tackor av tung ras bör vara minst 1,5 x 1,5 m.

4 § Minsta utrymme i gemensambox anges i tabellen 2.

Tabell 2

	Högsta vikt, kg	Liggarea ^{2), 3)} m²	Totalarea ³⁾, m²
<i>Lamm >15 kg</i>	30	0,35	0,5
<i>Lamm</i>	>30	0,7	1,0
<i>Vuxet djur</i>	65	0,85	1,2
<i>Vuxet djur</i>	>65	1,0	1,4
<i>Dräktig tacka ¹⁾</i>		1,2	1,7
<i>Tacka med lamm <15 kg</i>	65	1,2	1,7
<i>Tacka med lamm <15 kg</i>	>65	1,35	1,9

¹⁾ Avser dräktig tacka som har mindre än två månader kvar till förlossning.

²⁾ Avser även minsta utrymme i ligghall utan utfodring samt minsta utrymme i ligghall där den enda utfodring som sker innebär att djuren utfodras samtidigt med enbart kraftfoder.

³⁾ Avser även minsta utrymme i ligghall med annan utfodring än sådan som anges i fotnot 2.

Golv

5 § Golv och liggytor ska ha en jämn och halksäker yta.

Boxar eller liggytor med rörligt golv samt utgödslingssystem i öppna skrapgångar ska utrustas, utformas och skötas så att fåren inte tillfogas skador och så att utrustningen inte inverkar menligt på fårens beteende och hälsa.

Detsamma gäller utformningen av dränerande golvytor.

6 § Fårens liggytor får inte bestå av gödseldränerande golv.

7 § Hela golvytan i en lammingsbox ska vara försedd med ströbädd.

8 § Gödseldränerande spaltgolv ska ha en stavbredd som är minst 80 mm och en spaltbredd som är högst 25 mm.

Brandskydd och elsäkerhet

9 § Vid förprövningspliktig ny-, till- eller ombyggnad av stallar ska dessa utformas så att det för fåren finns godtagbart byggnadstekniskt eller likvärdigt skydd mot brand samt godtagbara förutsättningar att rädda fåren vid brand.

Detsamma gäller när en stallbyggnad ändras eller används på ett sätt som innebär en ökad brandrisk.

Allmänna råd till 3 kap. 9 §

Lantbrukets brandskyddskommittés rekommendationer bör följas vid nybyggnad och större om- och tillbyggnad av stall.

10 § Belysningsanordningar, elektriska ledningar och andra elinstallationer som fåren kan nå ska vara försedda med lämpliga skydd eller vara utförda så att det inte föreligger någon skaderisk.

11 § Det ska finnas en godtagbar plan för hur djurskyddet ska upprätthållas vid elavbrott.

6 KAP. BETE OCH UTEVISTELSE

Utomhusytor

1 § Stängsel ska vara väl uppsatt och underhållet samt i övrigt utformat och anordnat på ett sådant sätt att djur som hålls inom stängslet eller drivs mellan stängsel inte skadas.

Stängsel som innehåller taggtråd får inte vara elektrifierade. Elektrifierad elstängseltråd får dock monteras på stängsel som innehåller taggtråd om fastsättningsanordningen utförs på ett sådant sätt att ett horisontellt minimiavstånd av 150 mm mellan elstängseltrådarnas och taggtrådarnas vertikalplan säkerställs. Därutöver ska taggtråden jordas på återkommande avstånd och elstängseltråden monteras på den sida som djuren hålls på.

2 § Utomhusytor ska vara fria från föremål med uppenbar risk att skada djuren.

3 § Markytor som är hårt belastade av djuren ska vara hårdgjorda, dränerade eller naturligt ha motsvarande funktion.

Bete och utevistelse

4 § Får ska sommartid hållas på bete eller på annat sätt ges tillfälle att vistas ute under en sammanhängande tidsperiod som infaller under perioden 1 maj – 15 oktober.

Den sammanhängande tidsperioden som avses i första stycket ska minst vara enligt följande:

1. Blekinge, Skåne och Hallands län – 4 månader,
2. Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Västra Götalands, Värmlands, Örebro och Västmanlands län – 3 månader,
3. Dalarnas, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län – 2 månader.

5 § Det är tillåtet att utan hinder av 4 § hålla inne får hela dygn i följande fall:

1. om det är nödvändigt för att skydda djuren vid onormala väderleksförhållanden,
2. om det är nödvändigt för att skydda marken från skador vid onormala väderleksförhållanden,
3. om det är nödvändigt för att skydda djur mot allvarliga insektsangrepp,
4. om det finns en omedelbar fara för rovdjursangrepp som rimligen inte kan undanröjas på annat sätt,
5. om djuren är anmälda för slakt och ska slaktas före den 15 juni, eller
6. om djuren måste skötas, vårdas eller behandlas på ett sätt som inte är lämplig utomhus.

Om djur hålls inne hela dygn i enlighet med någon av ovanstående punkter ska detta journalföras.

Utegångsdjur

6 § Endast djur som är lämpade för utevistelse under den kalla årstiden får hållas som utegångsdjur. En ytterligare förutsättning är att de yttre förhållandena såsom terräng och markbeskaffenhet är lämpliga för djuren.

7 § Utegångsdjur ska under den kalla årstiden när betestillväxt inte sker ha tillgång till ligghall eller annat stall som ger dem skydd mot väder och vind samt en torr och ren liggplats.

Allmänna råd till 6 kap. 7 §

En ligghall för utegångsdjur bör bestå av tre väggar och tak. Den öppna långsidan bör i normalfallet ha söderläge.

Om en ligghall inte har en öppen långsida bör den ha flera öppningar för att undvika att ranghöga djur hindrar övriga djur från att gå in eller ut ur ligghallen.

Ikraftträdandebestämmelser

Dessa föreskrifter träder i kraft den 1 december 2017 då Statens jordbruksverks föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2010:15) om djurhållning inom lantbruket m.m. upphör att gälla. De allmänna råden ska gälla från samma tidpunkt.

LEIF DENNEBERG

Gunnar Palmqvist
(Avdelningen för djurskydd och hälsa)